

G. W. Speierer:

PERSONLICHE BEGEGNUNG ENCOUNTER – PERSONENZENTRIERTE SELBSTERFAHRUNGSGRUPPEN

Hamburg, Tredition GmbH 2021, 84 s.,  
3. upravené a doplněné vydání.

V roce svých 80. narozenin vydává emeritní profesor řezenské univerzity útlou, ale užitečnou knížku – vlastně manuál pro práci se skupinou. Současně v ní shrnuje výsledky své více než 50 let trvající praktické a vědeckovýzkumné činnosti týkající se mj. právě skupin.

Gert W. Speierer (nar. 1941) je lékařem, psychologem a psychoterapeutem. K jeho bližší charakteristice uvádím, že v r. 1976 na univerzitě v Rezně založil Institut lékařské psychologie, který vedl až do svého emeritování v r. 2006. Je nestorem německého rogersovského přístupu zaměřeného na člověka (Person Centered Approach).

Recenzovaná knížka je určena pro vedoucí (facilitátory) skupin, ale i pro jejich účastníky, případně zájemce o tuto formu poznávání sebe a rozvoje vlastní osobnosti včetně blízkých mezosociálních vztahů. Tyto skupiny obsahují současně poradenský a terapeutický potenciál. Čtenáře postupně – v jednotlivých krocích – seznamuje s výběrem (a indikací) klientů, přípravou na práci ve skupině, následně pak s vlastním průběhem skupin (včetně řešení svízelných situací) a jejich ukončením. Každý skupinový cyklus má vlastní dynamiku vykazující společné rysy. V průběhu sezení bývá pozornost věnována mj. inkongruencím, tedy vnitřním rozporům a nesouladu mezi sebepojetím a zkušenostmi člověka. Poznáním inkongruencí a jejich překonáváním se jedinec stabilizuje, harmonizuje a dále osobnostně vyvíjí, což analogicky platí i pro skupinu jako celek. Zdrojů inkongruencí je celá řada, kupř. negativně konotované závažné životní události, psychotraumata, déletrvající frustrace důležitých subjektivních a vztahových potřeb a hodnot. Inkongruence mohou mít zdroj i v biologické výbavě konkrétního člověka.

Počet účastníků skupiny by neměl přesáhnout 15 osob, jednotlivé sezení, jichž bývá 20–40, trvá 90–120 minut. Frekvence setkávání je zprvu 1–2x týdně, později 1x za 14 dnů. Skupiny se účastní 1–2 facilitátoři, jež jsou svým projevem modelem žádoucího chování pro ostatní členy skupiny, tedy ostatní (i skupinu jako celek) bezvýhradně akceptují, jsou v projevu empatičtí a autentičtí (sami sebou a nehrající pouhou roli). Stojí za povšimnutí, že předchozí charakteristiky chování jsou dnes zdůrazňované jako obecně

vhodné a potřebné kvality konstruktivní mezilidské komunikace, tvořící základ komunikace pomáhajících profesí. Kupříkladu ve vztahu mezi pacientem a lékařem jsou empatie, akceptace a autentičnost součástí partnerského vztahového modelu (na rozdíl od modelu paternalistického nebo tzv. zákaznického). Prvně byly formulovány zhruba před 60 lety Carl R. Rogersem (1902–1987) jako důležité až nezbytné při psychologickém poradenství a psychoterapii.

Podle mého názoru je knížka zajímavá a mimořádná tím, že nás seznamuje s poznatky a postupy, jež jsou ověřené praxí a podloženy empirickou vědeckovýzkumnou prací. Součástí publikace jsou materiály, zachycující a dokumentující vývoj i výsledky skupinového procesu, včetně jeho kvantitativního vyhodnocení.

Pro přiblížení této teoreticky a prakticky užitečné publikace uvádím její upravený obsah:

## Přehled

### (I.) Doporučení pro praxi (manuál).

Definice, cíle, aplikace, trvání, uspořádání. Úvahy a rozhodování před započítím skupiny. Pozvání k účasti na skupině. První setkání skupiny (krátká skupina). První z dalších skupinových sezení. Druhá a třetí skupina. Obtížná skupinová sezení. Závěrečná skupina. Skupinová katamněza a transfer.

### (II.) Empirické výsledky.

Úvodní poznámka. Dokumentace skupiny – dotazník skupinového procesu, dotazník očekávání a zkušeností se skupinou, dotazník zpětného dotazování. Vývoj skupiny (evaluace procesu). Model stadií procesu a vývoj prožívání skupiny. Vliv způsobu vedení skupiny na prožívání a žádoucí průběh skupiny u jejích členů. Výsledky účasti na skupině – co mohou účastníci skupiny očekávat a zažít, dosažitelnost cílů skupinové práce, dlouhodobý účinek – katamnětické výsledky. Srovnávací hodnota (bench mark).

V knížce závěrem nalezneme seznam literatury a oba obvyklé rejstříky – jmenný i věcný. Součástí recenzované práce jsou rozsáhlé materiály (převážně dotazníky), jimiž lze zachytit a dokumentovat dynamiku skupiny i jednotlivých členů (dotazník určený k postižení vývoje skupiny, vyhodnocení skupinového procesu, atp.).

Autor se vyjadřuje spíše stručně, věcně, přísně logicky, odkazuje na výzkumné práce a jejich výsledky.

Osobně si na publikaci cením její systematickosti, téma je postupně rozvíjeno, uváděny jsou příklady postupu facilitátora, seznámení jsme i s materiály určenými pro klienty. Členové

skupiny jsou dostatečně předem o všem informování a připravení na společnou práci. Právě tuto přípravu bych zdůraznil, stejně jako pečlivé sestavení skupiny, neboť se podílí (stejně jako v případě psychoterapie) na jejím průběhu a konečném výsledku.

Gert W. Speierer rozhodně nezapře svoji dlouhodobou vědeckou, didaktickou a psychotherapeutickou práci, jež se zřetelně promítají do formy a obsahu publikace.

Recenzovanou práci lze rozhodně doporučit naší psychologické a zejména psychotherapeutické obci, stejně jako pracovníkům v poradenství. Je ukázkou a dokladem toho, jak lze pracovat se skupinou v pohledu rogersovského přístupu zaměřeného na člověka.

S kolegou Speiererem se znám již řadu let. Prvé naše kontakty (zprvu jen písemné, ale záhy osobní) se datují ještě z doby před změnou našich politických a společenských poměrů. Tehdy u nás přednášel a připravovali jsme společné výzkumy z oblasti psychoterapie a psychopatologie, jež jsme po převratu realizovali. Mezi naším Ústavem humanitních studií 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a Institutem lékařské psychologie Univerzity v Rezně se rozvinula poměrně čilá a bohatá spolupráce ke vzájemné spokojenosti nás obou i dalších spolupracovníků. Myslím, že oba na toto období rádi vzpomínáme.

*Jan Vymětal*